

Az elektronikus kommunikáció eszközei és gyakorlata a dél-szlovákiai önkormányzatokban

Korigény és korparancs napjainkban az informatika és az internet használata a közigazgatásban. Az Európai Uniót alapító országok – a „tizenötök” – tapasztalata és gyakorlata igazolja, hogy az elektronikus kormányzás (e-government) teszi igazán hatékonyá, gyorsá és olcsóvá az államigazgatási és önkormányzati szervek által nyújtott közszolgáltatásokat, amely egyszerre könnyíti a hivatalok-hivatalnokok munkáját és elégíti ki a polgárok igényeit a minőségi ügyintézés által.

Szlovákia európai uniós csatlakozása óta minden kormány kiemelt célként határozta meg az elektronikus kormányzás kiépítését, meghonosítását, sajnálatos tény, hogy mind a mai napig erre nem került sor, és továbbra is a ránk váró feladatok között tarthatjuk csak számon az e-government megvalósítását. Sőt, arra sem számíthatunk, hogy a közeli jövő már megoldást hoz, hiszen Szlovákia a 2007-2013-as programozási időszakban az e célra szánt több mint egy milliárd eurós uniós támogatásnak mindössze 12 százalékát hívta le, s a döntően a megyei közigazgatás informatizálására költött pénz felhasználásának módját is kifogásolja, vizsgálja az Európai Bizottság, vagyis az egész folyamat áll.

A kialakult helyzetben is igaz azonban, hogy az internet már Szlovákiában sem csak egy informatikai fogalom és eszköz, hanem a kommunikáció leggyorsabb és leghatékonyabb eszköze, egyszersmind az információközvetítés és –szolgáltatás legolcsóbb csatornája.

Az internet használata különösen fontos az önkormányzatok esetében, amennyiben a polgárokhoz legközelebb álló, a polgárokat az igazgatásba leginkább bevonni képes intézményként kívánják teljesíteni feladataikat, küldetésüket. Az internet által juthatnak a leggyorsabban és legbiztonságosabban információkhoz az önkormányzatokat érintő uniós és hazai jogi feltételrendszerről, szabályozási normákról, gazdasági lehetőségekről, pályázatokról, amelyek tudatos és célirányos felhasználása javítja munkájukat és fejleszti településük lakosságának életfeltételeit. Ugyanakkor az internet segítségével juttathatja el a leggyorsabban és leghatékonyabban az információkat a polgárokhoz, és vonhatja be őket akár a közösséget érintő döntéshozatalba is, ami iránt nálunk is egyre nagyobb az igény, még ha a számítógép, az internet családi használata Szlovákiában sokkal kevésbe elterjedt, mint az Európai Unió régi tagországaiban.

Az önkormányzatok esetében az információközlés és -szolgáltatás legvonzóbb és legsikeresebb eszköze az önkormányzati honlap (weboldal) működtetése. Azon túl, hogy a honlap által az önkormányzat a legszélesebben és legteljesebben értelmezett kommunikációt folytathatja polgáraival – beleértve sok esetben az elektronikus ügyintézés is -, a település online jelenléte az interneten gyakorlatilag kapcsolat a világgal, ami a legköltséghatékonyabb önreklámozási eszköz, s a települési kapcsolatteremtéstől és –tartástól, a tapasztalatszerzésen és –átadáson át akár a turizmus fejlesztéséig szinte mindenre használható.

Fontos hozzátenni, hogy amennyiben a község tömeges hozzáférést biztosító módon is közzéteszi (esetünkben a községi weboldalon) a nyilvános ülések jegyzőkönyveit, az ülésen hozott határozatokat, rendeleteket, úgy a Tt. 211/2000. sz., az információkhoz való szabad hozzáférésről szóló törvényének 6. paragrafusa 5. bekezdésének értelmében a nemzeti kisebbségek által is lakott községekben a kisebbség nyelvén is nyilvánosságra kell hoznia az említett dokumentumokat.

Mindezek tudatában végezte el a Pro Civis Polgári Társulás és az általa működtetett Szlovákiai Magyar Önkormányzati Intézet azt a felmérést, amely a magyarok által is lakott dél-szlovákiai önkormányzatokra terjedt ki, pontosabban arra az 512 településre, ahol a Szlovák Köztársaság Kormányának rendelete értelmében a helyi önkormányzatokban és helyi államigazgatási szervekben az államnyelv mellett a hivatalos kapcsolatokban a magyar nyelv is használható. (Ebből adódóan Pozsony és Kassa városkörzeti önkormányzatait nem vizsgáltuk, mert bár e településeken több ezer magyar nemzetiségű polgár él, arányuk sehol nem éri el az anyanyelvhasználathoz szükséges 20 százalékos arányt.) Ennek megfelelően a felmérés során nemcsak az önkormányzati honlapok meglétét és tartalmát vizsgáltuk, hanem azt is, milyen mértékben jutnak információkhoz anyanyelvükön a magyarok szülőföldjükön, Dél-Szlovákia városaiban és falvaiban.

A 17 járás területén található 512 város és község közül 463 településen működik önkormányzati honlap (weboldal), ami 31-el több, mint 2012-ben, ez 7,2 százalékos növekedést jelent. Számszerűleg a legtöbb a Dunaszerdahelyi járásban található, ahol az érintett 67 település közül 65-ben működtetnek az önkormányzatok honlapot. 2012-ben százalékarányosan a legkedvezőbb a helyzet a Galántai (21 vizsgált település), a Nyitrai (15) és a Vágsellyei (11) járásokban volt 2011-ben, az idén csatlakozott hozzájuk a Kassa-környéki (24 község) és Szenci járás (14 község); ezen járásokban valamennyi önkormányzatnak van weboldala.

A honlapot működtető települési önkormányzatok nagy többsége azonban nem tartja tiszteletben a kisebbségek információhoz való jutásának jogát saját anyanyelvükön, holott ezt szavatolja a Szlovák Köztársaság Alkotmánya /34. cikkely (1) bekezdés/, és tartalmazza az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlésének Keretegyezménye a nemzeti kisebbségek jogállásáról, amelyet Szlovákia is ratifikált, tehát saját jogrendjébe emelte. A működő 463 önkormányzati honlap közül mindössze 208 tartalmaz információkat az államnyelv mellett magyar nyelven is, százalékarányosítva a weboldalak 45 százaléka. A 2012-es adatokkal összevetve ez 11,8 százalékos javulást jelent, a tavalyi évben 432 oldal közül 186-nak volt magyar nyelvű változata is (43 százalék). A fenti adatokból kitűnik, hogy ugyan nőtt a magyar nyelvű weboldalak száma, azonban arányuk még mindig nem éri el az ötven százalékot sem.

Tartalmi szempontból a honlapok nagy többsége közzé teszi az alapinformációk kategóriájába tartozó tényeket, vagyis például a település megnevezését, a polgármester nevét és az önkormányzati hivatal címét, a hivatal felépítését és telefonos, illetve internetes elérhetőségét, a felfogadási napokat, órákat. A 463 települési honlap közül 458 tartalmazza mindezeket az információkat, magyar nyelven azonban csak 197 weboldal (43,5 százalék) nyújt ilyen szolgáltatást. Abszolút számokban, akárcsak 2012-ben, a legtöbb magyar nyelven is tájékoztató honlap a Dunaszerdahelyi járásban van, a 65 működő weboldal közül 41 kétnyelvű, ami 63,1 százaléknak felel meg. Az arányokat tekintve a vizsgált honlapok 68,8 százaléka kétnyelvű az Érsekújvári járásban, ötven százalék feletti még a Galántai (61,9, 2012-ben 71), a Vágsellyei (63,6, 2012-ben 54,6), valamint a Komáromi járás mutatója (55,9, 2012-ben 43,8), a többi járásban azonban a weboldalaknak a fele sem tesz eleget az anyanyelvi tájékoztatás alkotmányos lehetőségének. Negatív példaként a Losonci járás hozható fel, ahol a 20 működő községi weboldal közül mindössze 1 szolgál alapvető információkkal (5 százalék). E téren legnagyobb pozitív változás a Töketeresbesi és Komáromi járásban következett be.

A közérdekű információkat – amelyek közé az önkormányzati intézmények bemutatását és elérhetőségét, az önkormányzati szolgáltatások helyét, idejét és árát (például a személtelhordás napja, a helyi adók és illetékek mértéke, befizetési feltételek, stb.), valamint a települések múltját és érdekességeit, a civil szervezeteket és akcióikat tartalmazókat soroltuk be – a 463 weboldal közül 241 tartalmazott. Magyar nyelven azonban mindössze 96 honlapon (20,7 százalék) található információk, tavaly ez a mutató 432/81 volt. A közérdekű tájékoztatást is nyújtó honlapok esetében abszolút számokban a Dunaszerdahelyi járást lehet megemlíteni,

hiszen a 65 weboldal közül 22 informál magyar nyelven is, ami 33,9 százaléknak felel meg, ez hárommal kevesebb, mint 2012-ben volt. Arányaiban a Komáromi járás emelhető ki, ahol 34 weboldal közül 17 tartalmaz közérdekű információt, ez kerekén 50 százalékos arány jelent. Ezt a számot csak a Vágsellyei (45,5) és az Érsekújvári járás (40,6) közelíti meg, valamint még a Galántai járás mutatója 38,1 százalék, a többi járás esetében az értékelt honlapok negyede sem tartalmaz magyar nyelven tájékoztató anyagot. A magyar nyelv használatának a mellőzése ez esetben nemcsak a kisebbségi jogok sérülése okán feltűnő. Azért is érthetetlen, mert az önkormányzati honlapok alapcélját és előnyeit sem használják ki ezáltal a fenntartók, vagyis a kapcsolatteremtés lehetőségét, a civil szféra és az önkormányzati intézmények együttműködésének elősegítését, a turizmus fejlesztését, stb., hiszen az egész Kárpát-medencei magyarságot, több ezer önkormányzatot szólítanak meg a weboldalak, ha magyarul is tartalmazzák az információkat.

Felmérésünk során önállóan vizsgáltuk, hogy miként használják ki az önkormányzatok az elektronikus kommunikáció eszközét a polgárok ügyintézésének elősegítésére, a települési önkormányzati testület munkájának bemutatására, az önkormányzat és a községi (városi) hivatalok által irányított és felügyelt tevékenységek feltételeinek változásairól. A nyugat-európai tapasztalatok alapján ugyanis az ilyen információk azok, amelyek által gyorsabbá és hatékonyabbá válhat az ügyintézés, tehermentesítik a hivatalnokokat, és közelégedettséget eredményeznek, nem véletlen, hogy ott az ilyen tájékoztatást az önkormányzati honlapokon az alapinformációk kategóriájában tartják számon.

A felmérés eredménye messze alulmúlta elvárásainkat, hiszen a vizsgált 463 önkormányzati honlap közül mindössze 153 (2012-ben 120) tartalmazott különböző kérvénymintákat, a kétnyelvűség követelményének pedig mindössze 10 honlap (2012-ben 4) tett eleget. A települési öngazgatás, avagy a valós önkormányzatiság eszközét, önkormányzati (általános érvényű) rendeletet 301 weboldalon (2012-ben 253) találtunk, magyar nyelven csak hat oldalon, bár ez a 2012-es mutatóhoz képest 200 százalékos javulást jelent, tavaly ugyanis mindössze két oldalon találtunk ilyen dokumentumot. Ez összesen 4 875 rendeletet jelent, amelyek közül összesen 83 darabot fordítottak le magyar nyelvre is. Ennél is rosszabb a helyzet az önkormányzati képviselő-testületek munkájának átláthatóságát is biztosító tájékoztatási forma – ami több nyugat-európai országban alapvető információs kötelességnek minősül -, vagyis az önkormányzati testületek üléséről készült jegyzőkönyvek, illetve elfogadott határozatok megjelentetése az önkormányzati honlapokon. A 463 weboldal közül mindössze 183-on (2012-ben 154) találtunk jegyzőkönyveket, illetve határozatokat, s

mindössze hét oldalon magyar nyelvűeket is, ez hárommal több, mint a tavalyi évben. Ezeken az oldalakon összesen 7151 jegyzőkönyvet (2012-ben 4 300) és határozatot olvashattunk, 201 darabot magyar nyelven is.

A Pro Civis Polgári Társulás és az általa működtetett Szlovákiai Magyar Önkormányzati Intézet a felmérés eredményei alapján úgy döntött, az idei, összességében II. Önkormányzati Szabadegyetem egyik önálló témája az önkormányzatok kommunikációs eszközeiről és lehetőségeiről szól majd, különöse tekintettel az önkormányzati honlapok működtetésére.